Itališka tema ir variacijos

Vilniaus festivalyje – Mario Brunello, Justė Janulytė ir Modestas Pitrėnas su LNSO

Živilė Ramoškaitė

Nr. 24 (1218), 2017-06-16

Šiųmetis Vilniaus festivalis pasižymi itališkų temų gausa. Jo moto „Harmonijos sodai“ pasiskolintas iš italų senosios muzikos ansamblio „Il Giardino Armonico“, kurio koncertas dar tik įvyks, tačiau jau antrajame festivalio koncerte, įvykusiame birželio 7 d. Nacionalinėje filharmonijoje itališka dvasia reiškėsi visu pajėgumu. Pirmiausia dėl to, kad jame dalyvavo garsusis šios šalies violončelininkas Mario Brunello, atlikęs Milane gyvenančios mūsų tautietės Justės Janulytės festivalio užsakymu sukurtą veikalą. Koncerte skambėjusi muzika taip pat siejosi su italų kultūra, jei ne tiesiogiai, tai asociatyviai.

Koncertą atvėrė Gustavo Mahlerio lyrikos perlas *Adagietto* iš Penktosios simfonijos. Šį opusą labai mėgo ir tebemėgsta įvairių meno rūšių kūrėjai, tačiau gal labiausiai jį išpopuliarino režisieriaus Luchino Visconti 1971 m. sukurtame filme „Mirtis Venecijoje“, kuriame Mahlerio muzika išreiškia tai, ką vien tik kino priemonėmis nebūtų pavykę. Tad *Adagietto* atsiradimas programoje taip pat buvo nematomomis gijomis susietas su italų kultūra. Modesto Pitrėno diriguojamas orkestras – styginiai ir arfa – scenoje buvo susodinti kitaip, nei įprasta: violončelės – priešais dirigentą, kontrabosai – ne dešinėje, o kairėje pusėje, greta labai svarbios šioje partitūroje arfos. Matyt, toks muzikantų išdėstymas buvo sumanytas dėl antrojo programoje Janulytės opuso, tačiau Mahleriui jis pasirodė idealus. Nuo pirmųjų tylutėlių frazių, vedamų taupių M. Pitrėno gestų, salėje pasklido toks intymus ir išraiškingas garsas, kokio senokai negirdėjau. Kelios dešimtys styginininkų griežė kaip vienas, įsijautę į mažiausią dinamikos bangelę, ilgesingus garsų sūkurius, ekstaziškus pakilimus ir atoslūgius. Kūrinys buvo atliktas tarsi vienu atsikvėpimu. Sodrus ir intensyvus garsas vibruote vibravo paskutinėje iš pačių sielos gelmių išsiveržusioje kulminacijoje.

Vilniaus festivalis kasmet pateikia kurio nors lietuvių autoriaus premjerą. Šiemet tai J. Janulytės veikalas „Vidurnakčio saulė“ violončelei ir simfoninio orkestro styginiams su naktinėmis surdinomis. Veikalo solo partiją atliko M. Brunello, šiuo tikslu ir atvykęs į festivalį. Anotacijų knygelėje autorė šitaip apibūdino savo naująjį veikalą: „Ši kompozicija tyrinėja pavadinime slypinčio oksimorono muzikines metaforas ir įvairiomis dualumo formomis kuria bemaž baltoms lietuviško birželio naktims būdingą mistišką, neapčiuopiamos įtampos bei lyrinės poetikos kupiną atmosferą.“ Taigi, Janulytė siekia gana tiesiogiai veikti klausytojų vaizduotę ir įtraukti juos į muzikinį vyksmą. Tuo tikslu imtasi papildomų priemonių, salėje buvo užgesintos šviesos, matėme tik spingsinčias lemputes virš atlikėjų pultų. Garsai, sklidę nuo scenos pradžioje priminė tylų cypsėjimą. Palaipsniui iš lėto jis apaugo vis storesniais paskirų instrumentų *divisi* garsais, su specialių metalinių surdinų pagalba įgavusiais savotišką „elektronišką“ atspalvį. Garsų struktūros, regis, gana paprastos, jos juda, mirga, o solinė violončelė atsargiais *glissando* brėžia savuosius garsų pavidalus, autorės vadinamus fraktalais. Pradžioje jie juda aukštyn, paskui – žemyn, o pačiame gale palaipsniui tildami šliaužia visu grifu iki aukščiausių įmanomų garsų.

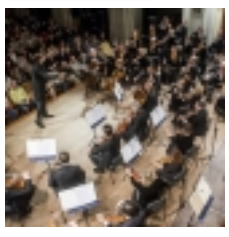
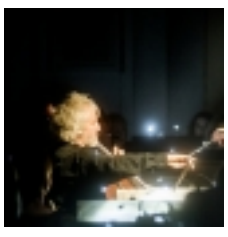
Kartu su muzika reikėjo pasinerti į kūrinio siūlomą refleksiją. Janulytės mėgstama violončelė šiame opuse liko gal kiek nuskriausta, norėjosi jos girdėti daugiau. Tačiau autorė savo sumanymą pagrindžia:

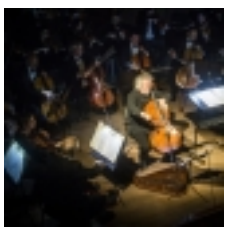
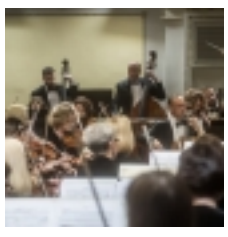
tankėjančios orkestro styginių gijos, ima gožti violončelės balsą ir galiausiai visai jį užgožia. Tirštindama faktūrą kompozitorė pasiekė kulminaciją, muzikai suteikusią gana aiškaus pavidalo formą. Savotiškas garsų gausmas atspindėjo pavadinime minimą „vidurnakčio saulę“.

Panašiai konstruojama forma būdinga ir kitiems autorės kūriniams. Šis naujasis Janulytės opusas tęsia jos pamėgtų vienodų instrumentų ansambliams skirtų „monochrominių“ kūrinių seką. Ji yra kūrusi ne tik vien styginiams, bet ir vien balsams, fleitoms, saksofonams ir t.t. Kompozitorės kūriniai su pasisekimu atliekami garsiuose šiuolaikinės muzikos festivaliuose. Ar mūsų filharmonijos scena tapo tinkamiausia erdve tokio tipo muzikai, nesu tikra. Bet festivalio publika kūrinį išklausė dėmesingai, o Brunello dar pagrojo senovinę armėnų melodiją – jo teigimu, tūkstančio metų senumo – išgavęs tipišką armėniško duduko tembrą. Tęsiamu bosiniu violončelės garsu ją papildė Edmundas Kulikauskas. Jei atlikėjas būtų nematomas, vargu atspėtume, kad griežiama violončele.

Koncertas tuo nesibaigė. Po pertraukos vėl šviesioje salėje iš XXI atsigręžėme į XIX amžių O jis itin turtingas simfoniniam orkestrui skirtos muzikos. Nacionalinis simfoninis orkestras pasirinko Felixo Mendelssohno-Bartholdy uvertiūrą „Riui Blazas“ ir Ketvirtą, „Itališkąją“, simfoniją. Abu kūrinius jis atliko solidžiai, kaip dera, virtuoziškai ir emocionaliai. Šitaip pagroti Mendelssohną orkestrui prireikė ne tik sukauptos patirties, bet ir didžiulio techninio pajėgumo. Orkestre matyti daug naujų jaunų muzikantų, kurie turi per trumpą laiką prisiderinti ir harmoningai įsilieti į kolektyvą. Regis, tai vyksta išties sėkmingai. Gražios, skriejančios Mendelssohno simfonijos temos, unisonu lekiantys greiti smuikų pasažai, tikslios pūtikų melodijos ir replikos suskambėjo be jokių netikslumų. Šioje muzikoje nepasislėpsi už tirštos faktūros ar dinamikos griausmų. Viskas skaidru, tikslu, harmoninga, kaip pas Mozartą. Finalinė simfonijos dalis su neapolietiška saltarela, pralėkė kaip vėjo šuoras. Kad ir minoriška, itališkų spalvų koncertą ji užbaigė labai pakiliai.

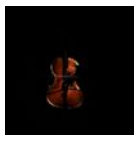
Like 6

0 Comments

Sort by **Oldest**

Add a comment...

Facebook Comments Plugin

Žymos: Živilė Ramoškaitė, Vilniaus festivalis, Mario Brunello, Justė Janulytė, Modestas Pitrėnas, Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, Gustav Mahler, Vidurnakčio saulė, Edmundas Kulikauskas, Felix Mendelssohn-Bartholdy, Riui Blazas, Itališkoji simfonija

Į VIRŠŲ